

CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA

Circular per als socis - N.º 140

Octubre - Desembre 1970

Sumari:

EL NOSTRE OBLIDAT HIMNE, per Ag. F. B.

HIMNE DE L'EXCURSIONISME TERRASSENÇ. Autor: Miquel Grané i Civil.

ELS PRIMERS MIL ANYS D'UNA CIUTAT: ÈGARA (XVI), per Ramir Masdén i Castellet.

EL LLENGUATGE I ELS BOLETS, per Ramon Cabeza i Sabater.

ESCALEM EL CIM MÉS ALT, per Francesc Palet i Setó.

PRIMERA ASCENSIÓ ABSOLUTA A L'ESPERÓ N.E. DEL SERRAT DELS PATRIARQUES (MONTSERRAT). Via: Manyos-Casanovas. Per Angel Casanovas.

CRÒNICA: Actes i conferències.

SECCIÓ D'INVESTIGACIONS SUBTERRÀNIES (S.I.S.): El IX Curset d'Espeleologia.

BIBLIOTECA: Relació de llibres entrats.

EXCURSIONS REALITZADES.

GRAVATS (interior): Música de l'Himne de l'Excursionisme Terrassenc. Serrat dels Patriarques: Panoràmica. Foto: A. Casanovas. Gràfic d'escalada de l'esperó N.E. dels Patriarques (Via: Manyos-Casanovas).

PORTADA:

SERRAT DELS PATRIARQUES

SUPERACIÓ DEL SEGON SOSTRE.

FOTO: A. CASANOVAS

Adherit a la
F. C. M.
i
F. C. E.

Circular per als socis n.º 140

OCTUBRE - DESEMBRE 1970

CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA

EL NOSTRE OBLIDAT HIMNE

Són ja massa les dècades, anterior i posteriors a l'any 1939 que va restant en l'oblit el bell poema de Miquel Grané i Civil, el nostre admirat i recordat amic, poeta i periodista, que com a **HIMNE DE L'EXCURSIONISME TERRASSENÇ** li fou escollit i premiat pel jurat del concurs que el Centre convocà en 1926, amb motiu de la VI Diada de Germanor i que va completar-se l'any següent, amb un altre concurs musical que escollí i dictà veredicta a favor d'una música apropiada a aquell poema.

El veredicta poètic tingué lloc el dia 14 de maig del citat any 1926 i el musical, que per haver triat el jurat —que formaren els mestres Pecanins, Lamotte de Grignon, Ullés Daura i J. Gaset— a tres de les diverses composicions que es presentaren, per causa dels seus mèrits, aquelles foren interpretades en el nostre antic casal social del carrer de sant Antoni, la vetlla del 27 de maig del 1927, per la nostra benemèrita i enyorada Escola Coral que, ben desinteressadament, es prestà a cantar-les totes tres per tal que la darrera paraula, que el jurat no volgué dir, sorgís del veredicta d'entre tots els excursionistes de la ciutat que, reunits germanívolament, en nombre considerable, tota vegada que aleshores existien alguns altres grups locals i l'Himne el volíem i havia de ser per a tots, es procedí a una votació popular de la que en sortí guanyadora la composició musical presentada sota el lema "Germans a la muntanya!", que resultà ésser d'autor anònim puix que aparegué en blanc la plica corresponent.

No és ara l'hora ni el moment, després de més de quaranta anys transcorreguts, d'escatir-ne les causes i els motius d'aquest oblit i d'aquest abandó que ve sofrint aquest bell cant, sobretot, cosa certament incomprensible, havent tingut el nostre Centre, durant molts anys, una Secció Coral. En la darrera Diada de Germanor, després de corejar el "Cant del adéus", alguns dels més antics i veterans consocis se'ns adreçaren parlant-nos del poema del nostre comú i malaguanyat amic Grané i del compositor desconegut que

guanyà el premi musical, lamentant que en actes de germanor com aquell que aleshores finia a can Robert, no es cantés també, per tothom, el nostre Himne.

Això ens esperonà a fer algunes recerques per tal d'actualitzar-lo de nou: les encaminades al text literari ens han estat verament fàcils; en canvi, no havent-se publicat mai la partitura musical, ha calgut aconseguir de poder furgar en l'arxiu del nostre antic amic, el mestre Joan Ribas, subdirector que fou de l'Escola Coral, el qual, ben amablement, ens l'ha cedida i gràcies a ell ací ens complaem a publicar-la.

Tenim tota la confiança que les noves generacions excursionistes terrassenques veuran amb goig que els posem a l'abast aquesta inspirada cançó perduda durant tant temps, aneu a saber per quins viaranys i per quines afroses fondalades i que avui es faran un deure joïós d'aprendre-la i de cantar-la en les seves sortides i en els nostres més destacats actes socials.

Ag. F. B.

Himne de l'Excursionisme terrassenc
 Lletres: Miquel Grau
 Lema: "Anhels d'altura"
 Música: Onjoni
 Lema: "Germans a la muntanya!"

marcialment

Es - toig de lvi - tai de ne - guit ers na ciu - tat in - dus - tri -
 o sa més ja del som - ni bas dei - xon - dit i cercant l'aura l'es - pe -
 rat d'ho - rit - zons nous ers fre - tu - ro - sa ... El bell
 sol ens davi el di - a i tin - guem per compa - nyi - a l'es - te -
 la - da de la nit Qui n'ei sort si les con - tra - des de - sit -
 gem més le - ra - des que l'an - hel de - re'm fi - nit Es - so - li -
 rem el pic més alt si a - con - se - guim nos - tre i - de - als

HIMNE DE L'EXCURSIONISME TERRASSENÇ

Lema: "Anhels d'altura"

Autor: Miquel Grané i Civil

Estoig de lluita i de neguit
ets ma ciutat industriosa
més ja del somni has deixondit
i cercant lleure a l'esperit,
d'horitzons nous ets freturosa.

I és ton deliri tan agut,
que no et sadollen parets brunes
d'un temple antic, tresor volgut,
ni el castell nostre devingut
més venerable: entorn de runes.

Dos grans turons amb majestat
un bell oasi alhora et brinden;
qui tan profà no ha divinat
el Sant Llorenç i el Montserrat
que al nostre esguard amb el cel llinden?

Pugem, companys, a dalt del cim
que l'ascendir és bella cosa;
mentre fugim del negre abim
de la font soni el regalim,
floreixi el pi, canti l'alosa...

Cerquem el gaudi en els sembrats
i en l'ametller vestit de festa;
i ens alligonin pels combats
inexorables vents irats
i nuvolades de tempesta.

El bell sol ens dauri el dia
i tinguem per companyia
l'estelada de la nit.

Quina sort si les contrades
desitgem més elevades
que l'anhel devé infinit!...

Assolirem el pic més alt
si aconseguim nostre ideal.

Els primers mil anys d'una ciutat: Ègara

(De l'any 300 a. de C. al 700 d. de C.;
períodes ibèric, romà i visigòtic)

XVI

L'OBRA MUSIVÀRIA DE L'AULA BAPTISMAL.

Avui, creiem, poguer explicar, força satisfactòriament, l'aparent anomalia que observà l'eminent arqueòleg Serra Ràfols, respecte a la posició d'un fragment de mosaic, que en principi es considerà funerari, i una sepultura que es trobava no massa exactament al seu dessota.

El tema d'aquest destrossat mosaic, és la d'un parell de paons encarats a un gerro o cràtera, i la dificultat consistia, en que no eren exactament coincidents els eixos del mosaic amb els del sepulcre. Atribuir-ho a incúria o imperícia dels constructors, mai fou considerada una explicació suficientment convincent.

El motiu o tema dels paons, encara que sigui un tema funerari o simbolitzador de la immortalitat de l'ànima, no està tampoc gens renyit, amb la litúrgia

baptismal, sinó tot el contrari, ja que aquest sagrament, es conferia en la vigília de Pasqua, o sigui, entre la mort i la resurrecció de Crist, amb la triple immersió, com els tres dies que van del Gòlgota a la Resurrecció. A més, era cosa habitual, l'enterrament dins les aules baptismals, com pot comprovar-se en aquest i en altres indrets paleocristians.

La investigació dels límits de l'aula baptismal, ens ha fet veure, que una magnífica obra musivària, cobria tot el seu sòl, com ho proven altres fragments de mosaic trobats "in situ", fixats encara al paviment de base original, i aquests ja molt distanciats de la dita sepultura, i vist, que el tema dels paons té un destacat eix de simetria, s'ha pogut comprovar, que l'eix de dit mosaic, corresponia exactament amb l'eix de simetria de l'aula, i així pot molt bé afirmar-se, que dit mosaic no tenia la més peti-

ta relació amb la sepultura que contenia les despulles d'una presumida dama, (gran collaret i agulles subjectadores d'un complicat pentinat), cosa que explica l'aparent desacord d'eixos, que molt feia rodar el cap al nostre insigne amic, Sr. Serra Ràfols.

RESUM DELS EXCEPCIONALS VALORS ARQUEOLÒGICS CRISTIANS DE LA NOSTRA SEU EGARESA.

En el recinte de l'antiquíssima Seu d'Ègara, tenim testimonis materials de l'existència d'una Aula basilical paleocristiana amb àbsides afrontades alineades de nord a sud, d'una aula baptismal amb la seva corresponent piscina, possiblement de tipus rectangular o en forma de T (tau), deducció que fem tenint en consideració la posició de la mateixa en relació a l'aula, per estar situada en un punt del tot excèntric, com era ben normal en els baptisteris més primitius. No hi ha, en tota la península, cap baptisteri del segle IV, i a més és un dels pocs que queden en tota l'àrea cristiana.

Després, si observem el pro-

cés evolutiu arquitectònic, que ha experimentat aquest àmbit sagrat, veiem que en el segle Vè, en aquesta mateixa Basílica o Domus, s'hi va afegir un altre absis al cantó de llevant, que s'erigeix per complir les disposicions o cànons llavors en vigència, obra que devia ser realitzada a l'instaurar-se el Bisbat d'Ègara amb Ireneus com a primer prelat (any 450). Aquesta exigència litúrgica, obligà, molt segurament, a desmontar una part de l'aula baptismal i construir una edícula octogonal que cobria una piscina quadrada de costats curvilinis amb els tres graons de ritual.

Igualment, fou exhumat un "balneum" davant la probable entrada en la referida edícula, que serviria per rentar-se els peus, abans de submergir-los dins l'aigua consagrada, ja que els neòfits, calçats amb "soleas" (sandàlies), no anirien amb els peus massa nets. L'utilitat, doncs, d'aquesta pica, que fins ara ningú no ha intentat explicar, creiem no és gens aventurat considerar-la en funció de "pedilavium" o rentapeus.

El primer i més antic baptisteri, el que encara falta exhumar, i que segurament s'intentaria desenterrar en la pròxima campanya d'excavacions, no devia quedar del tot descartat, després de l'edificació de l'edícula, i s'utilitzaria per realitzar la dual aplicació litúrgica del baptisme, ja fos per adults, ja per infants.

El nou baptisteri, —o sigui l'existent al mig de la nau de Santa Maria—, serviria pels adults, per ser molt més còmode el descens a l'hora d'efectuar l'obligada immersió, i l'altre, estava destinat al bateig dels infants per aspersió.

Abans del Concili Egarenc (614-615), probablement cap al final del segle VIè, és quan s'aixecà la vistosa i monumental Catedral de tres naus, el Baptisteri de Sant Joan, avui de Sant Miquel, i la Basílica menor o "martyrium" dedicada als Apòstols, avui església de Sant Pere. Totes aquestes edificacions, es troben situades en eixos paral·lels, i el fet de construir tres temples junts, és possible vulgui simbolitzar a les tres persones divines, en recordança de la victòria ob-

tinguda pels ortodoxes sobre les doctrines heterodoxes d'Arri, que negava la divinitat de Jesucrist. Pot també ser una pervivència, de l'existència de la tríada capitolina, dedicada als déus Júpiter, Minerva i Junò. El temple del Capitòl, que estava agençat formant tres cel·les destinades a les tres divinitats, posteriorment, cadascuna divinitat tenia el seu temple independent, situats un a costat de l'altre i en eixos igualment paral·lels, com es veu en les nostres esglésies.

L'absis del temple de Sant Pere, de planta trilobulada, és el mateix que té avui dia, si bé, abans, el temple era de tres naus, com la Catedral de Santa Maria, qual àbsida en forma rectangular per fora i d'arc de ferradura per dins, continua encara en peu, servint de santuari a la nau romànica.

En el segle XIIè i XIIIè es realitzà l'aprofitament, de les restes de la Seu, abans referides, afegint-hi, les corresponents naus romàniques, i en la de Santa Maria, s'hi adossà un petit claustre, en ocasió de l'establiment dels canonges de l'ordre de Sant Ruf.

Terrassa, pot molt bé enorgullir-se d'aquests extraordinaris vestigis, que la situen al primer lloc del món, en quant a Arqueologia Cristiana, conjunt que mereix l'excel·lent qualificatiu de UNICUM, com úniques són també les pintures murals visigodes.

UN ABSURD HISTÒRIC-ARQUEOLÒGIC: LES SUPÒSITES CONSTRUCCIONS DEL SEGLE IXè.

Amb no massa satisfacció, hem llegit en la pàgina 45 del primer volum de la Gran Enciclopèdia Catalana, on s'hi tracta dels absis o àbsides i es diu que els cobertors arquitectònics dels santuaris de les esglésies de Sant Pere de Terrassa (de planta trilobulada) i el de Santa Maria (de planta quadrangular exteriorment i de ferradura a l'interior) pertanyen al segle IXè i Xè respectivament.

Estem molt segurs, que aquesta afirmació no és gens encertada, encara que vagi avalada per especialistes tan eminents com el Dr. Eduard Junyent i en Pere de Palol, —ja que se sap força bé—, que dits absis, foren construïts durant el període del do-

mini visigot, i no és casual que dites esglésies siguin qualificades amb el doble adjectiu de visigòtico-romàniques, per haver estat construïdes, les parts més antigues de les mateixes, en el segle VIè, i les més modernes en temps força posteriors, ja ben endinsats en l'època romànica (segles XII i XIII).

La característica dominant en el segle IXè, tant en el territori egarenc com el restant, situat junt a la línia fronterera, no es distingí pas, per les possibilitats i dissenys constructors, sinó ans el contrari, pel seu continuat i persistent furor destructiu. És en el fatídic segle IXè, quan foren destruïts quasi totalment, els edificis de la Seu visigoda, i no en el moment de l'ocupació àrab, ja que la invasió musulmica, fou realitzada, —com més endavant explicarem— en condicions menys violentes i en forma més pacífica que allò relatat per la ditiràmica llegenda.

El bel·licós segle IXè, reportà, que dels temples del nostre bisbat, sols quedés en peu, els absis de les basíliques i alguns danys menors en el Baptisteri de Sant Miquel. Aquest últim, en

sortí més ben parat, gràcies a què la coberta era d'obra i no de fusta, i per això, poc mal pogué fer-hi l'esca deixada pels incendiaris.

És a primers del segle IXè, — després de la reconquesta de Barcelona a l'any 801 — que l'antiga urbs romano-visigoda d'Ègara i la seva Seu Episcopal, així com el Castell defensiu fet amb terra, que va donar nom a la futura població de Terrassa, el "Terracium Castellum", que tan destacadament citen els diplomes carolingis, es trobaven junt als mateixos límits de la Marca Hispànica, o sigui que estaven situades en terra de frontera, i en el punt on passa el "limes hispanicus", que començant a la desembocadura del Riu Llobregat, seguia corrent amunt pel Cardoner cap a Cardona, Solsona, La Clusa, Rialp, etc.

Ningú no ignora, que en aquell temps, les ràtzies i cavalcades eren contínues, tant d'una part com de l'altra, amb les consegüents destruccions, barreigs, depredacions, raptes i assassinats. Tres temptatives de Lluís el Pietós contra Tortosa en el 804, 808 i 809, fracassaren sorollosament. En el 813 i 815, dues cavalcades sarraïnes comanades per Ubayd Allah, incendiaren i ar-

rasaren moltes edificacions properes a Barcelona i feren gran mortaldat, i segons contenen els cronistes àrabs, els munts de caps tallats, superaven, en altura, a la d'una llança.

Les tropes d'Abd el Karim ben Mugith a l'any 824, i en ocasió d'una "aceifa" o expedició militar, invadiren el Vallès i el Baix Llobregat, sense aconseguir el seu principal objectiu: l'ocupació de la ciutat de Barcelona.

En els anys 826-828, es produí la revolta antifranca d'Aizó i Villemund, fill de Bera, essent assetjada Barcelona i devastats els comtats de Barcelona, Ausona i Girona. L'Emir Adberrahman II, a l'any 838-839, envià el seu fill Alhakem per a que realitzés el saqueig de la franja fronterera. Altres dues expedicions musulmanes, contra l'"Alfaranja" o "Afranc", es produïren en els anys 841-842. En el 845-846, Abdelquerim, arrasà moltes edificacions i cremà les collites de les terres vallesanes i dels voltants de Barcelona. Quan la rebel·lió de Guillem, a l'any 850, una altra invasió àrab va intentar recolzar-la. En el 852, tot el comtat de Barcelona i la pròpia capital, foren víctimes d'una nova irrupció mahometana.

És a l'any 856, quan una expedició dels seguidors de Mahoma, a més de saquejar el territori barceloní, va aconseguir apoderar-se del Castell de Terrassa, un dels últims de la jurisdicció de Barcelona. La cinquena part de la presa obtinguda, fou destinada a ampliar i completar la mesquita-aljama de Saragossa, segons ho expliquen els cronistes Abenri i Abenalatir.

De nou a l'any 861-862, els àrabs dirigiren el seu esforç per capturar Barcelona mitjançant el setge, aconseguint apoderar-se dels seus ravals i dos forts.

En el 284 de la hègira (897-898) Llop ben Mohamed, va atacar el Castell de Ora (?) de la jurisdicció de Barcelona (segons Millàs Vallicrosa) en canvi Levi-Provençal, relata, que Guifré el Pilós, morí en el 284 de la Hègira o sigui entre el 8 de febrer del 897 al 27 de gener del 898.

Ibn Hayyan, conta, que Guifré va morir d'una llançada donada per Llop ben Mohamed ben Llop, en una incursió que realitzà contra el Castell de Awra (?), en terres de Barcelona. ¿No serà el castell d'Awra, Ora o Ewra el de Ègra, Ègara o Terrassa?

Tingueren de passar encara tres llargs segles, abans que la línia fronterera entre al-Andalus

i la Marca Hispànica, quedés situada a l'Ebre, i no és gens aventurat afirmar, que el segle IXè, si en alguna cosa va distingir-se, no és, com abans hem dit, pel seu afany constructiu, sinó per les grans destruccions que en la nostra demarcació es produïren.

Si Barcelona, pogué resistir i convertir-se més tard en la florent capital catalana, ho deu, exclusivament, a la protecció que li conferiren las muralles romanes, puix sense elles, avui sols seria una senzilla població més de les moltes que hi ha al llarg de la costa catalana.

Afirmar, doncs, que les esglésies de Sant Pere de Terrassa, foren construïdes en el segle IXè, és un gros error, tant és que s'observi amb visió històrica com amb l'arqueològica, i per això, hem gosat qualificar aquest equivocat criteri d'absurd històric-arqueològic.

Ferran Soldevila en la seva "Història de Catalunya" defineix el segle IXè, amb aquests dramàtics tons: "Lluites civils, lluites amb els sarraïns, espoliacions dels funcionaris carolingis, revoltes contra els francs, devastacions normandes, fan d'aquest període un dels més terribles de la nostra història. Una gran part de Catalunya n'havia restat erma o selvàtica".

Ramir MASDÉU i CASTELLET

El llenguatge i els bolets

Potser mai com enguany, que ha estat un any de pocs bolets, n'havíem sentit parlar-ne tant.

El mateix que per la televisió, amb les explicacions del nostre compatrici senyor Menal, com per l'amic Vicenç Serrano amb l'aparició del seu interessant llibre dedicat a aquest tema, com per la ràdio i diverses editorials, tots s'han afanyat a posar-nos al corrent —cosa molt lloable— de les qualitats i perills dels bolets, tot plegat amb el complement d'erudit i abundós anecdotari.

En aquesta avinentesa, però, solament volem referir-nos breument a la nomenclatura dels bolets, als noms que els hi donem en el llenguatge vulgar, per les diverses contrades de la península.

Pel que sabem actualment, els catalans hem donat nom a un centenar d'espècies de bolets, és a dir, que de les mil cinc-centes, aproximadament, espècies de macromicets que es crien a Catalunya, el nostre poble en coneix un centenar.

Quan es considera que aquestes cent espècies sols representen un set per cent de la totalitat, semblarà exigua aquesta xifra; però és que moltes espècies passen desapercebudes del profà, tant per la seva raresa o exigüitat com perquè ni tan sols són comestibles, ni tenen res que cridi l'atenció.

Si unes mil quatre-centes espècies de la flora micològica catalana no tenen nom vernacle concret, moltes altres d'aquell centenar d'espècies que hem anomenat i que la gent del nostre poble coneix, en tenen més d'un, perquè el nom sovint difereix d'una comarca a l'altra.

Generalment, tal com succeeix amb les plantes d'altres menes, quant més conegudes són, menys noms tenen. Altres espècies, no tan generalitzades, o que sols les distingeixen els pràctics, tenen una nomenclatura molt més diversa.

Es consideren uns 250 els noms catalans de bolets, dels quals n'esmentem alguns a continuació: rovelló, rovellola, ou de reig, pen-tinella, pinetell, carlet, rossinyol, cama de perdiu, peus de rata, ver-derol, pebràs, llenega, fredolic, etc.

A les altres regions peninsulars són tan escassos els noms po-pulars dels bolets, que se'n consideren únicament una vintena.

De manera que la Catalunya, d'extensió unes deu vegades me-nor, té dotze vegades més noms populars de bolets que l'Espanya de parla castellana.

A les enciclopèdies espanyoles, els autors dels articles sobre bo-lets sovint es valen de paraules catalanes, o basques, per tal de su-plir la pobresa de vocabulari castellà.

És curiós que en els pobles de Moscòvia i a Catalunya és on més es coneixen els bolets, a l'Europa actual.

A les comarques gironines, al Vallès i al Berguedà sembla que és on hi ha el màxim de saber popular en matèria de bolets.

Ramon CABEZA I SABATER

Sembla que ja es poden fer fotografies a les fosques. Rapida-ment la tècnica ens proporciona més i més possibilitats i comoditats.

Avancem; és cert. Mentre no oblidem les bases essencials de la vida humana. Tendència no sols possible sinó probable; perquè, l'en-lluernament produït per aquelles ens priva de veure aquestes. Així ens pensarem millorar i anirem endarrera.

ESCALEM EL CIM MÉS ALT

A l'Àngel Casanovas, que m'ha donat la idea.

Quan el fill de Déu
fet home, arribava
a la terra, què escollia:
el portal o la cova
com a aixopluc
de la seva nuesa?
L'estatge natural
de l'home primicer
o les runes vetustes
d'un tronat casalot?
Després de vint segles
encara dubtem.

Em decideixo
per la cova.
Encara que refuti
aquesta elecció meva,
l'estudiós erudit
o qualcun teòleg.
Dic:
—La cova!
Quin goig
per l'espeleòleg.
Sortim-ne al defora.
Escalem el bell cim.

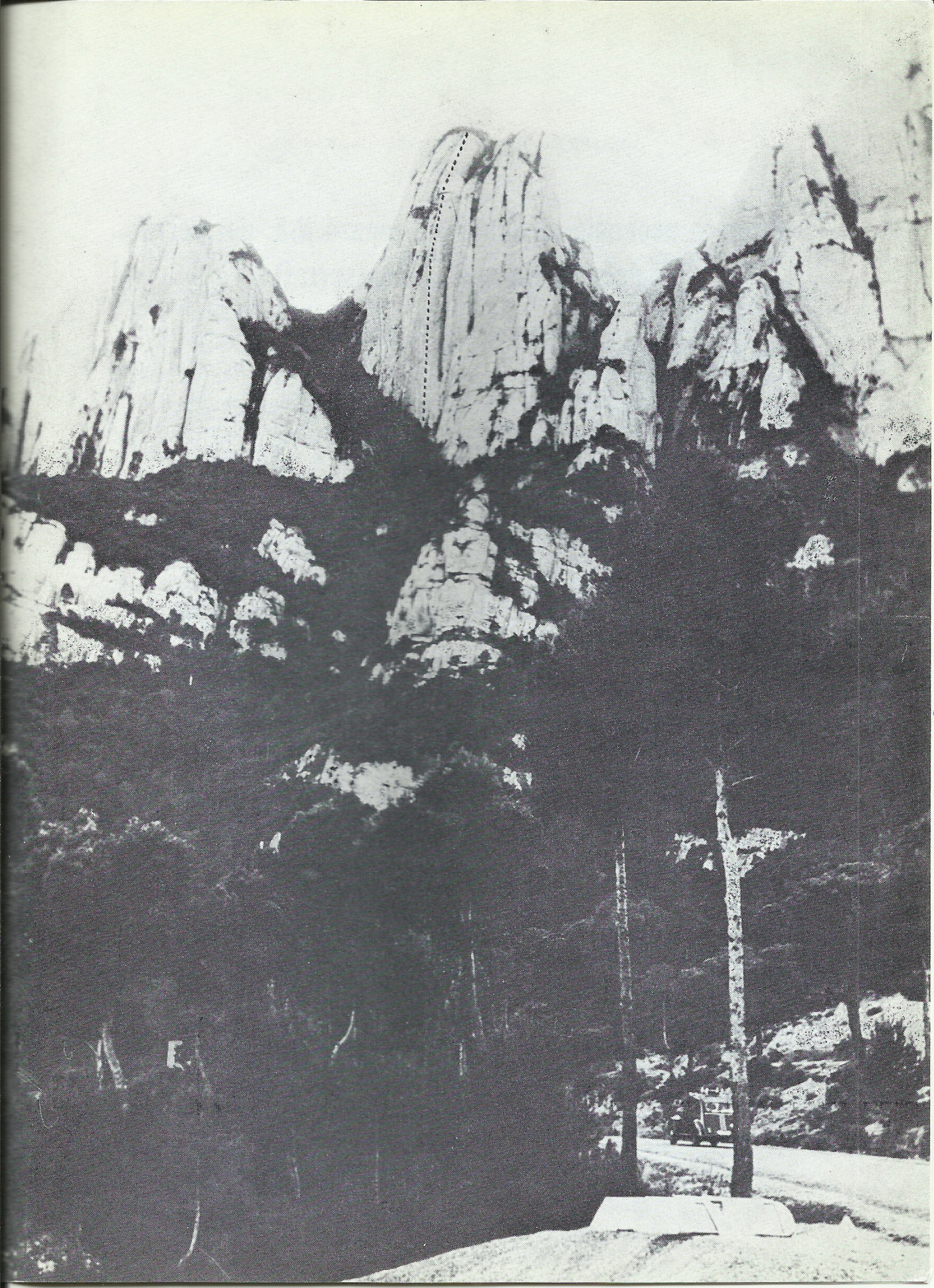
Alegria de l'enamorat
de la muntanya.
Prenem els atuells:
ferros, mosquetons,
motxilles i martells.
Dues cordes a la mà.
La vermella i la blanca
i encordats per la cintura
ens pengem de la
paret vertical.
Lligats en cordada
amb el company.

Comunió d'home-muntanya.
Pugem vers els
llindars d'un món infinit.
Cap on anem, Déu meu?
Quina serena pau i quin silenci!...
Sentir el propi pes
sobre un granet de sorra.
Palpar la feblesa:
al fred i a la calor,
a la fam i a la set,
als cops i a sotregades.
Fràgils figures de cristall.

Forçosament units
i estacats en el món
amb la mateixa corda.
Què fèiem fins ara
quan ens passàvem
(i encara ens hi passem)
pel costat, ignorant-nos?
Sols davant del perill
coincidim en agafar
la mateixa corda i unir
mans i esforços.
Veiem que tots som uns.

Gràcies, oh Déu!
Us endevino. La direcció sou Vós!
Ara ja sé, perquè,
vull escalar muntanyes!

Francesc PALET I SETÓ

Primera ascensió absoluta a l'esperó N.E. del Serrat dels Patriarques (Montserrat)

Via: Manyos - Casanovas

Fóra llarg d'anomenar la gran quantitat d'escalades de màxima dificultat, que a tot el llarg de la muntanya, des del pas de la Portella fins al mateix Monestir, tenen com a decorat de fons les comarques del Baix Llobregat i Bages.

Totes elles assoleixen una clàssica agulla o una important paret (El Cavall Bernat per davant, la Paret de San Jeroni... són exemples més que sobrats). És doncs per llevant on es troben els desnivells més importants i acusats de tota la muntanya, arribant en alguns llocs a sobrepassar els tres-cents metres d'alçada.

De tot aquest conjunt de cingleres encarades a l'est, un dels pocs que encara restava verge a tot traçat d'escalada, era el bonic conjunt anomenat "SERRAT DELS PATRIARQUES". Encaixonat entremig de les dues parets més fastuoses de Montserrat, la dels Diables i la de Sant Jeroni, Els Patriarques se'ns mostren contemplats de lluny, com un harmoniós conjunt de drets esperons i marcades fissures que

ratllen els dos-cents metres d'alçada.

Aquí fou on el destí volgué que un bon dia tots aquests espadats, esdevinguessin per a mi i els meus amics en Genís i en Josep Save, tot un univers ple de les més fantàstiques il·lusions i possibilitats. Començarem a pitonar els primers metres del que hauria d'ésser una de les vies més difícils de Montserrat. Però, atzars de la vida, relegaren tot aquell munt de projectes en el racó de l'oblit. Avui han passat ja anys des d'aquells dies, però ara per fi, amb uns nous companys i amics, en Francesc Troya i n'Alfred Martinez coneguts també com els "Maños", hem pogut fer realitat aquesta primera escalada als Patriarques.

APROXIMACIÓ:

Podrem seguir dos itineraris distints. Per fer el primer ens caldrà anar fins a l'estació de l'aeri de Sant Jeroni i d'allí estant prendre el petit corriol que ens mena a l'ermita de la Santíssima Trinitat, tot resseguint,

per entremig de la boscúria, les bases de les parets característiques com són els Patriarques, Diables, Cavall Bernat, Flautats, etcètera. Aquest corriol, és anomenat el camí de l'arrel i just, als deu o quinze minuts de començar-lo a Sant Jeroni, travessa la canal que començant sota del monòlit del Cap de Mort, divideix el conjunt del Serrat dels Patriarques de la Paret dels diables. Pujar doncs per aquesta canal fins a trobar el peu de la paret i situar-se sota de la fissura de sostre rogenic i triangular per on discorra l'escalada.

El segon itinerari és més recomanat en el cas de voler fer bivac, per començar així l'escalada de bon matí. Situats al Monestir, seguir el camí de les escales que es dirigeix a Sant Jeroni, fins el pla dels Ocells, des d'allí dirigir-nos cap al Cavall Bernat i pujar dalt de l'ermita de Sant Anton, on es pot dormir. Seguir després, tot fent un curt flanqueig per terreny rocós fins a l'agulla del Cap de Mort i d'ací estant baixar la canal que mena a la carretera, la mateixa que hem de pujar en el primer itinerari. Caldrà tenir en compte de baixada, fer-ho prop de la base de la muralla dels Patriarques, per tal de no passar-nos de llarg, el lloc on comença la via. D'altra forma, la frondositat de la canal no ens

deixa veure prou bé la perspectiva de la paret que pretenem escalar, essent molt fàcil desorientar-se.

FITXA TÈCNICA DE L'ESCALADA

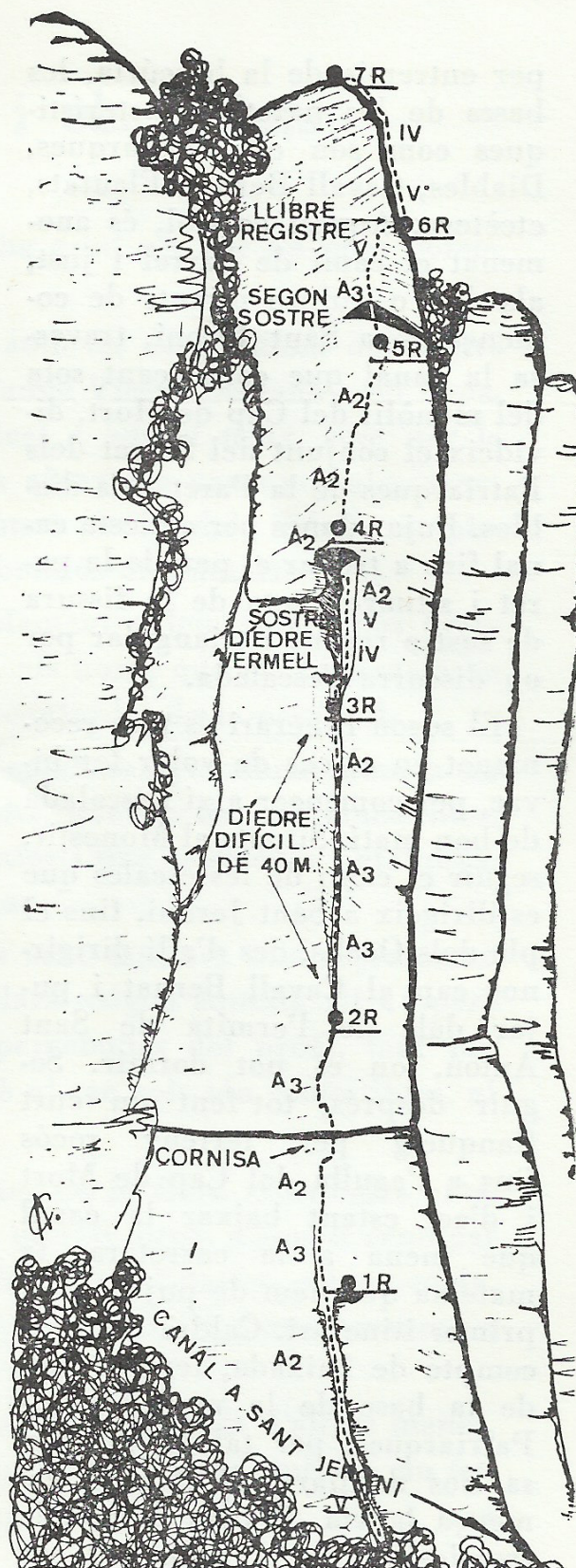
Guanyar els sis primers metres de paret llisa, ajudant-nos d'un arbre que a poca distància de la paret creix paral·lel a aquesta, des del seu damunt i mitjançant un curt pas de (V) situar-nos de ple a la paret tot guanyant una savina que creix al principi d'una fissura per on hem de continuar. Remontar-nos al damunt de la savina i atànyer ja el primer pitó clavat en aquesta fissura que aquí s'inicia. Continuar en artificial fins a la primera reunió que realitzarem damunt una petita cornisa (llarg de corda 30 m. Dificultat V - A₁ - A₂).

DE REUNIÓ PRIMERA A REUNIÓ SEGONA: Fer els primers metres de la segona tirada per escarpes insegures i pitonises de fissura. En aquest punt la fissura i les possibilitats de clavar desapareixen, per això cal començar a evolucionar per pitonises de burí fins arribar a una cornisa, on aprofitant l'abundància de preses fer una petita sortida en lliure flanquejant uns dos metres a la dreta per arri-

bar-nos fins al començament d'altra fissura que en principi és cega i ofereix dificultats per clavar durant una llargada de sis a set metres. Després per escarpes i bona fissura arribar a la segona reunió que instal·larem sobre els estreps (llarg de corda 30 m. Dificultat A₃ - A₂ - A₃).

DE REUNIÓ SEGONA A REUNIÓ TERCERA: Amb aquest llarg de corda guanyem un dret díedre de quaranta metres que ens situa a sota del sostre vermellós i triangular. Franc d'escalar-lo en alguns llocs, però cal vigilar degut a la poca profunditat de la fissura que no permet la col·locació d'escarpes o pitons prou segurs. La majoria d'elles tan sols estan clavades uns pocs centímetres. Fer la reunió damunt els estreps (llarg de corda 40 m. Dificultat A₃ - A₂).

DE REUNIÓ TERCERA A REUNIÓ QUARTA: Escalar de 4 a 6 metres en artificial per paret franca i bona fissura. Arribats sota d'un petit baumat flanquejar a la dreta dos metres (pas delicat) sortint així de ple a l'ampli i rogenic díedre rematat pel característic sostre triangular. Guanyar la seva dreta en escalada lliure, fins tornar a retrobar pitonises de burí que ens permetran arribar a sota mateix del sostre. Flanquejar-lo per la fissura esquerra formada en-

tre aquest i la paret tornant així a sortir de nou a la paret vertical, continuar de quatre a cinc metres més, molt vertical de pitonises de burí fins a la quarta reunió, també al damunt d'estreps. (llarg de corda 30 m., 25 en vertical i 5 en horitzontal. Dificultat IV, V i A₂).

DE REUNIÓ QUARTA A REUNIÓ CINQUENA: Sense cap dificultat seriosa, superar per mitjà de pitonises de burí els quaranta metres fins a sota del segon sostre. Instal·lar la cinquena reunió a sota mateix d'aquest sostre de 2 o 3 metres, aprofitant un lloc de poca verticalitat i abundant de preses (llarg de corda 40 m. Dificultat A₂).

DE REUNIÓ CINQUENA A REUNIÓ SISENA: En espectaculars passos d'escalada acrobàtica, superar el segon sostre i el seu corresponent extraplom. Situar-se en la vertical i escalar encara uns metres en artificial i superar seguidament un curt espai en escalada lliure per tal d'arribar a un pitó que ens permetrà col·locar-nos al final mateix de l'aresta terminal, seguir-la obliquant lleugerament a la dreta fins a un xic de balconet penjat en el buit, lloc de la sisena reunió. (Llarg de corda 25

metres. Dificultat A₃, A₂ i V). Aquí llibre registre.

DE REUNIÓ SISENA AL CIM: Aquest setè i darrer llarg de corda, lliure molt característic de l'escalada montserratina, discorre tot ell per l'aresta somital. Mancats de cap mena de segur, aquests últims 40 metres verticals de petites però, de sòlides preses donen el pas a l'aresta cada vegada més ajaguda i fàcil, fins acabar en un corbat i afilat cim. (llarg de corda 50 m. Dificultat V, IV, III).

MATERIAL QUE CAL PORTAR PER PRÓXIMES ESCALADES:

- 2 Cordes de quaranta metres
- 30 mosquetons
- 3 estreps (per escalador)
- 6-8 ferros variats
- 1 pitó tipus U

HORARI: De 4 a 5 hores per una cordada de dos escaladors.

Ascensió realitzada per F. TROYA, A. MARTINEZ i A. CASANOVAS en sis temptatives alternades durant sis mesos.

Angel CASANOVAS

Crònica

ACTES I CONFERÈNCIES

— 9 d'octubre: Acte del repartiment de premis als guanyadors de la IX Marxa Excursionista local de Regularitat per Muntanya i XXXV Saló de Fotografia. Projectió d'antigues diapositives procedents de l'arxiu de la nostra Secció de Fotografia "Una excursió a les fonts del Llobregat". El Sr. Delfí Feiner ens oferí dues pel·lícules dels Campaments socials de vacances dels anys 1969 i 1970 que foren molt celebrades.

— 23 d'octubre: Repartiment de premis del 1er. Curs d'excursionisme destinat als escolars de 14 a 16 anys. Projectió de diapositives. Els monitors lliuraren diplomes, medalles i llibres als cursistes aprovats, i aquests en reciprocitat, obsequiaren als monitors amb un artístic pergamí. Tancà l'acte el President del Centre Sr. Mies amb encoratjaments per a tots: pels esforçats elements de la S.A.M. que han portat a bon terme el 1er. Curs i ara ja comencen el 2on. i també pel joves excursionistes que han rebut amb aprofitament les ensenyances; perquè mai les oblidin i així puguin afinar cada dia més la seva sensibilitat vers els nostres ideals excursionistes.

— 6 de novembre: "Un terrassenc al Far-West", aquest fou el títol de la conferència acompanyada de diapositives fotogràfiques, que el nostre consoci Dr. en Josep M.ª Arias, ens oferí. Gran assistència de públic, féu gairebé insuficient el nostre saló d'actes. Interès per captar tots els detalls d'aquest nou viatge per terres americanes del Dr. Arias. Des del detall històric dels conqueridors espanyols, la vida passada i present dels indis, el fenomen geològic de la zona del "Gran Canyon", els recorreguts efectuats pel propi excursionista, foren senyalats amb tota mena d'explicacions. Afectuosos aplaudiments acomiadaren a l'amic Arias que novament ha tingut la gentilesa d'oferir-nos la primícia d'aquesta nova experiència seva, per terres d'Amèrica.

— 13 de novembre: El professor en Joaquim Montoriol i Pons, ens oferí "Expedició a Islàndia-Terra del gel i del foc". Conferèn-

cia que ja ens havia presentat anteriorment i que aquesta vegada, estava programada dintre del IXè. Curset d'Espeleologia. Tots els assistents a l'acte, cursetistes i públic en general, sortiren molt complaguts de la sessió, que resultà molt interessant.

— 19 de novembre: Novament a les vuit del vespre, es programà una sessió cinematogràfica: projecció de les pel·lícules dels Campaments Socials de Vacances dels anys 1969 i 1970 del nostre consoci Sr. en Delfí Feiner. Nombrosa concurrència, felicità efusivament a l'amic Feiner per les seves ben aconseguides cintes. L'horari d'aquestes reunions, abans de sopar, sembla ser força escaient, per un nutrit sector dels nostres associats. Procurarem prosseguir en aquesta mateixa tònica.

— 27 de novembre: Conferència a càrrec del publicista i fotògraf Sr. en Pere Català i Roca, sobre "el fet Alguerès" i projecció de la pel·lícula en color "L'Alguer, la Barceloneta de Sardenya", que presentà personalment el seu autor el Sr. en Joan Capdevila.

La pel·lícula ens mostrà unes magnífiques panoràmiques de l'Alguer, els seus encontorns i la ciutat en si, amb els seus carrers típics i edificis més representatius. Detalls de la visita que hi efectuà l'Orfeó Català, aquest últim estiu i l'emotivitat dels seus cants, en el concert coral que oferí des de la Catedral de l'Alguer.

I el Sr. Català Roca, que ha estat un dels millors desvetlladors de les noves i actuals relacions amb l'Alguer, ens parlà de les seves experiències personals en els primers contactes amb l'Alguer: resum històric, la llengua, els intel·lectuals algueresos, costums, etc. En forma de col·loqui acabà la sessió que ens donà a conèixer aquesta Barceloneta, recobrada cap a llevant de les nostres costes, que brilla encara, després de sis-cents anys, com l'embaixadora més oriental de la nostra llengua.

— 4 de desembre: El nostre consoci Sr. en Jaume Fabrès ens parlà de "Tres estius als Alps 1967-1969". Ascensions o Chamonix, Dolomites i Valais. Conferència il·lustrada amb profusió de magnífiques diapositives. El bon amic Fabrès ens delectà de nou amb les seves excursions alpines, que tan bellament sap expressar. Recuperat ja totalment del greu accident de muntanya que sofrí últimament, vam tenir ocasió tots els assistents a la sessió de felicitar-lo pel seu guariment, el bon encert de la vetllada oferta i la seva reincorporació, a la pràctica activa de l'excursionisme.

Secció d'Investigacions Subterrànies (S. I. S.)

EL IXè. CURSET D'ESPELEOLOGIA

D'acord amb el programa previst, s'ha portat a terme el curset. Des del 7 d'octubre fins el 15 de novembre.

S'obrí el curs amb una conferència del President de la Secció Sr. en Joan Batlle, que parlà de "La iniciació a l'espeleologia". Seguiren tres classes teòriques més, a càrrec, l'una del Sr. en Joaquim Gràcia —GES-CMB— que parlà de "Geologia", el Sr. n'Oleguer Escolà —ERE-CEC— de "Biologia" i el Sr. en Jaume Morera —S.I.S.— de "Topografia".

El professor Sr. en Joaquim Montoriol, pronuncià una conferència titulada "Expedició a Islàndia, terra del gel i del foc".

Es realitzaren cinc sortides pràctiques a diferents avencs.

Prengueren part en el curset 39 cursetistes, als quals desitgem molt bon encert en el desenvolupament d'aquesta activitat.

Mereix especial menció, l'edició que ha fet la Secció, del llibre-resum que fou ofert a tots els cursetistes en l'acte de clausura. Procurarem fer-ne una breu rescensió. El llibre està compost dels següents apartats: Presentació, Geologia, Bioespeleologia, Flora subterrània, Signes topogràfics (dibuixos), Nusos (dibuixos). Descripció de deu avencs. Plànols de vuit avencs (amb detall de planta i secció). Il·lustracions fotogràfiques, quatre; una d'elles a tota plana. Un magnífic present pels cursetistes.

Els migrats ingressos de la Secció, no han impedit que l'entusiasme dels elements que la dirigeixen, s'esfumés. Aquesta publicació que comentem n'és una bona prova. Perseverant per aquest mateix camí, creiem s'hauran d'aconseguir grans coses.

Hem rebut una crítica d'una cursetista, que diu:

"Un dels inconvenients que he trobat en el passat curset d'espeleologia, és que ha durat poc.

"A l'avenc del Llest m'hauria agradat fer alguna gatera.

"L'organització va resultar molt bona, malgrat el crescut nombre de cursetistes.

"Les conferències van ésser molt interessants, amb preferència la de l'expedició a Islàndia, feta pel senyor Montoriol. Llàstima que es celebrin, les conferències, tan tard.

"Vaig trobar molt adequat el "diari" que ens van donar el dia del repartiment de premis. Així sempre tindrem idees clares del que vam fer durant el curset. — Magda Macià i Montserrat".

Biblioteca

RELACIÓ DE LLIBRES ENTRATS:

Per donatiu del Sr. Pere Català i Roca:
"Poesia de L'Alguer", de Pasqual Scanu.

Excursions realitzades

Solament es relacionen les que es comuniquen a la Vocalia.

Sortides a muntanya per membres de la S.A.M.

PIRINEU

21 al 30 setembre: Pont dels Navarros. Bujaruelo, ref. Oulettes de Gaube, ref. Bayselance, Ascensió a la Pique Longue, Petit Vignemale, Pointe Causenque; ref. Bayselance, Gavarnie, Cab du Pailla. Ascensió al Petit Astuzaou per l'aresta N.O.; Cap Pailla, bretxa i ref. Tuquerouye, Pineta, Ascensió a la Munia, per Pepa Comas, Jordi Masana, Joan Trullàs i Quim Prunés.

17 i 18 octubre: Ascensió al Puigsacalm, per M.ª Isabel Fonte, Domènec Prat, Francesc Soler, Jaume Granero, Salvador Serret, Antoni Rocabert, Enriqueta Bertran, Miquel Riera, Jordi Llobet, Manuel Tomàs, Montserrat Planchat i Pere Lluís Pujol.

7 i 8 novembre: Puigmal, Pic de Segre, Pic de Finestrelles, Pic d'Eine, Pic de Nou Fonts, per Favià Flores, Jacint Verdaguer i Fermí.

28 i 29 novembre: Bagà, Greixa, Moixeró i Bagà, per Quim Prunés, Jacint Verdaguer, Favià Flores, Fermí i dos companys de Fígols.

Sortides d'escalada per membres de la S.A.M.

SANT LLORENÇ

27 setembre: Punta Terrassa, per Jordi Mangot i Jacint Gracia.

4 octubre: Cavall Bernat Via Oest, per Jordi Mangot i Cesc Marcet del CER.

L'Esquirol VN, per Jordi Mangot i Cesc Marcet del C.E.R.

10 octubre: Falconera, per Jordi Mangot i Jacint Gracia.

25 octubre: Cap de Faraó, per J. Camí i S. Mesalles.

Aresta dels Cavalls, per J. Mangot i J. Gracia.

Paller de les Fogueroses, per A. Altet, P. Buixasa i E. Ballbè.

Cova del Drac, per Ramon Reynal i amic.

8 novembre: Cova del Drac, Via Maños, Via Interior, per Jordi Mangot i J. Gracia.

15 novembre: Punta Monistrol, per Jordi Mangot i Jacint Gracia.

22 novembre: Morral del Llop, per J. Camí, A. Sánchez i S. Mesalles.

MONTSERRAT

Setembre: La Trumfa, per Lluís Ambrós i Dolors Colomer.

L'Agulla del Camí, per Lluís Ambrós i Dolors Colomer.

27 setembre: La punxa dels Flautats, via Gesam, 2.ª absoluta, per J. Camí i S. Mesalles.

27 setembre: La Mòmia, per J. M.ª Vilalta i Narcís Serrat.

La Portella, Via Víctor-López, 1.ª local, per Manyo i A. Casanovas.

4 octubre: Gorro Frigi, Via Monpart, per Manyo, A. Casanovas i Paulina Ballbè.

Magdalena, sup. Via Mingo Arenas, per Manyo, A. Casanovas

29 novembre: La Trompa de l'elefant, Via Gede, per Narcís Serrat i J. M.ª Vilalta.

Magdalena Superior, Via Canaletes, per Jordi Mangot i J. Gracia.

Novembre: La Prenyada, Via Cerdà-Procoski, per Manyo i A. Casanovas.

Magdalena Superior, Via Normal, per A. Casanovas, J. Curulla i amics d'Esparraguera.

Magdalena Inferior, Via Normal, per A. Casanovas, J. Curulla i amics d'Esparraguera.

CAMARASA

La Pera, per Ramon Reynal i amic dels SEOAOM.

PEDRAFORCA

18 octubre: Pollegó inferior, Via Pany-Haus, 1.ª local, per Manyo i A. Casanovas.

FIGARÓ

15 novembre: Agulla Plana, Vies Gran Diagonal. Romenages. Aresta Sud. Germana Gran, Via Normal. Agulla del Salt, Via Rappel, per Manyo i A. Casanovas.

Sortides *d'espeleologia* per membres de la S.I.S.

22 novembre: AVENC DEL DAVÍ (S. Llorenç). J. Marcet, J. Vives i amics; E. Marcos, J. Pérez, A. Trullàs, J. Rodríguez, D. Pérez i A. Beltri.

— AVENC CASTELLSAPERA (S. Llorenç). A. Martinet, J. A. Berenguel, J. L. Ayala y L. Gil.

29 novembre: AVENC DE CAN POBLA - AVENC DE L'ESQUIROL (S. Llorenç). J. L. Ayala, J. A. Berenguel, A. Martinet i R. Avila.

— AVENC DE LA CODOLEDA (S. Llorenç). T. Marcos, J. Pérez, F. Balada, A. Beltri, P. Vitó, D. Pérez, C. Vidal, R. Pi, F. Gonzàlez, A. Trullàs i A. Oliveros.

— AVENC SERRA DEL GALL (S. Llorenç). J. Marcet i S. Vives.

— AVENC MILOQUERA PETITA (Falset). J. Centelles, P. Verderi, J. Verderi i J. Centelles.

— AVENC DEL CLUB (S. Llorenç). P. Villalba, A. Puig, A. Serra i M. Altimires.

En la nostra regió i en el règim de les aigües, la normalitat s'està convertint en excepció; passem de les secades i els focs a les inundacions i, tot seguit, de les inundacions a les secades i els focs.

Es que, no sols no es prevé la infiltració de l'escorriment, sinó que deixem que es destrueixi i destruïm activament, allò que, per aquest fi, ja hem trobat fet.

D'aquesta manera s'estronquen les deus, s'espatllen i es tallen les comunicacions, es perden riqueses i fins vides, i desapareix la fertilitat de la terra sense que se n'adongui, les més de les vegades, ni el mateix propietari.

DECORACIÓ

ELLSA, S. A.

Carretera Martorell, 58

Telèfon 2981488

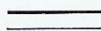
**CARLES
ALTIMIRA**

Treballs de Fusteria industrial i per a la Construcció.
Especialitzat en la construcció d'esquís d'encàrrec.
Reparacions i lloguer d'esquís.

Carretera de Montcada, 59 - Telèfon 297 50 76 - T E R R A S S A

Joan Estella i Vilana

CONSTRUCTOR D'OBRES

Pedrell, n.º 18
Telèfon 298 04 21

T E R R A S S A

Deportes Alpino

li ofereixen
el millor assortiment en

TOTA MENA D'ARTICLES
PER ESPORT.

RUTLLA, 31 - TERRASSA - Telèf. 297 40 69

Arimón, 25

SABADELL

FOTOS

francino

Plaça Espanya, 13

Telèfon 297 28 33

TERRASSA